

Guillem Fuster: «No hem de mitificar l'octubre de 2017»

El portaveu de Poble Lliure reivindica el Consell per la República i reclama replantejar "l'estratègia i els lideratges" del procés

Guillem Fuster | Yvelisse Teixeira

L'independentisme es troba en ple replantejament de l'estratègia i **Poble Lliure**, una de les ànimes de la **CUP**, hi ha fet la seva aportació amb la presentació aquesta setmana d'un llibret, avançat per **NacióDigital** (<https://www.naciodigital.cat/noticia/221061/poble-lliure-estrategia-full-de-ruta-independencia>), que desgrana el seu **full de ruta** per avançar en el procés de ruptura i assolir la **independència**. Crítics amb les vies plantejades fins ara per **ERC** -"negacionisme neoautonomista"- i **Junts** -"implementisme simplista"-, demanen concretar què vol dir "confrontació" i reivindiquen el paper del **Consell per la República** -que ha de ser "independent" d'orientacions polítiques- i l'**Assemblea de Càrrecs Electes** com a eines "estratègiques".

En aquesta entrevista, el portaveu del partit, **Guillem Fuster** (Barcelona, 1980), aprofundeix en aquesta proposta, que implica desgastar i fer insostenible l'"ocupació" espanyola a Catalunya. Sosté que entre ERC i Junts "no hi ha tantes diferències" i assenyala que cal "replantejar estratègies i lideratges". Demana "**no mitificar l'octubre de 2017**" i deixa clara una cosa, que segons ell ha estat un dels problemes dels últims anys: "**La direcció política del procés no pot estar a la presó**". Els presos han tingut un paper massa important". Fuster, que té com a gran referent polític l'exlíder de l'MDT Carles Castellanos (<https://www.naciodigital.cat/noticia/213557/carles-castellanos-insult-entre-independentistes-no-serveix-res>), forma part del Consell de Govern pel Consell per la República i ha estat implicat a la política municipal de Sabadell, ciutat on viu i ha participat al teixit associatiu, a través de la

CUP.

- En la seva proposta estratègica parlen d'"ocupació" espanyola. Per què utilitzen aquest terme?

- Considerem que, per qüestió dels processos històrics que ha viscut el país des de fa més de 300 anys, vivim sota una ocupació espanyola il·legítima en el sentit que com a nació política no ens hem pogut desenvolupar en el nostre exercici no només del dret a l'autodeterminació sinó en tots els drets nacionals. Aquests drets van ser manllevats en uns determinats processos històrics i nosaltres creiem que des d'aleshores el nostre país ha estat ocupat per l'estat espanyol i per l'estat francès a la Catalunya Nord. L'ocupació espanyola s'ha agreujat en els últims deu anys en l'anomenat procés independentista. S'ha vist explicitada amb la reocupació que vam viure abans de l'octubre de 2017 i també amb els atacs competencials contra l'autogovern i amb el 155.

"L'independentisme ha de definir què vol dir confrontació"

- Són crítics amb les estratègies de Junts i ERC. Junts ha frivoltzat amb la DUI?

- Nosaltres creiem que sí, que s'ha frivoltzat i que s'ha arribat a un punt d'analitzar molt poc el procés històric que vam viure l'octubre del 2017. Per nosaltres l'1-O és l'inici d'un procés de ruptura. Es va fer una declaració d'independència sense capacitat de defensar-la, de tenir el control del territori o de gestionar estructures econòmiques. Es va intentar, es va arribar molt lluny i hi ha tot un seguit d'aprenentatges. Parlar d'aixecament o d'implementació de la DUI quan no hi ha res preparat i no s'està fent res per preparar un sosteniment d'un procés de ruptura amb l'Estat és molt simplista, i és una retòrica que pot arribar a banalitzar la mateixa lluita per la independència, que en el curt, mitjà i llarg termini pot arribar a ser dura, que és progressiva i té onades de molta potencialitat i onades de menys. Per això parlem d'*implementisme* simplista. En aquest sentit considerem que és enganyar. I no només passa amb un sector de Junts. Això s'ha alimentat en el conjunt del moviment perquè no s'ha sabut analitzar què va passar l'octubre de 2017.

- Diu que l'1-O és "l'inici d'un procés de ruptura". L'1-O era per fer la independència o era una altra cosa?

- És complexa, la pregunta. És un debat que no s'ha fet quan s'havia de fer, que és just després de l'octubre de 2017 i just després de la repressió que ens va portar a tenir presos i exiliats. Fer ara aquest debat de manera pública i a correuita pot ser complicat. Per nosaltres, l'1-O no va ser el gran acte de desobediència civil del sud d'Europa, sinó la gran connexió entre un mandat popular que sortia del Parlament i per tant d'unes institucions, i un carrer i una societat civil organitzada que van obeir un mandat institucional per dur-ho a terme. Allò havia de ser el referèndum d'autodeterminació que ens havia de portar a la independència? Sí. Però també diem que és l'inici del procés de ruptura en el sentit que no es va analitzar fins on podia arribar a la repressió per parar el moviment independentista i tampoc com donàvem la continuïtat, a partir del 3-O, per forçar la consecució del resultat de l'1-O i mantenir els carrers en el punt de confrontació.

"Entre ERC i Junts no hi ha tantes diferències"

Considerem que l'1-O és l'inici d'un procés d'autodeterminació, un moment en què la nació política - Catalunya- s'empodera i decideix acabar amb tants anys de catalanisme pactista i fer un pas endavant per posar les bases per començar un procés de ruptura. No es pot dir, com ha dit el senyor Jordi Sànchez, que tot allò era per forçar una negociació política amb l'estat espanyol. No vam anar a defensar les escoles i les urnes per això. Ara bé, la gent que va sortir al carrer i va patir la repressió, si un mandat internacional hagués forçat l'estat a acordar un referèndum, no hauria dit que no. Però anàvem al que anàvem.

Guillem Fuster. Foto: Yvelisse Teixeira

- Diuen que ERC aposta per un "negacionisme neo-autonomista". ERC ha renunciat a la independència?

- També és una pregunta complexa. Nosaltres partim d'una base que en els dirigents d'ERC i Junts, que ens han mantingut en una manera de guerra per buscar les cinc diferències, hi ha més semblances del que ens pensem. Mai una gent que havia vingut de la gestió d'un ordre autonòmic havien fet tant i havien arribat tan lluny. Ara bé, el que també representa l'1-O és el trencament amb un catalanisme de gestió pactista i de gestió de l'autonomia, i és anar més enllà i començar un procés d'autodeterminació. Qualsevol cosa que sigui tornar enrere, és comprar els paràmetres d'aquell catalanisme autonomista, partint de la base que l'autonomia que tenim, després del 155, no és aquella que hi havia als anys 80 i que va gestionar Convergència durant 23 anys. No direm mai que ERC ha renunciat a la lluita per la independència, però sí que ara se sent molt més còmode fent de gestor de l'autonomia i d'una mena de diàleg que no sabem on ha d'arribar, més que no pas posant les bases d'un procés de ruptura que porti a la independència.

"ERC se sent més còmode fent de gestora que no pas

---

posant les bases per a la independència"

- Són molt crítics amb la idea d'eixamplar la base.

- Som crítics perquè se'ns ha volgut fer creure que l'estratègia de confrontació amb ser més és contradictòria, i no ho és. Mai havíem estat tants, i mai havíem estat en disposició de ser molts més. L'1-O vam créixer, el 21-D també, fins i tot amb la reacció a la sentència també creix el suport a l'independentisme. S'ha eixamplat la base, i es fa en moments de confrontació. No és contradictori, i aquí hi ha la trampa. Mai ningú ha negat que no hàgim de ser més, però és il·lús dir que amb un 80% la cosa serà inevitable. No, serà inevitable quan tu exerceixis el poder i la força i l'organització per fer seure l'estat espanyol a negociar, o bé la culminació del procés o bé la implementació de la independència.

- Aposten per la confrontació democràtica. Què vol dir això?

- Deixi'm fer una crítica: ningú ha sabut definir com toca què vol dir confrontació. Ningú. Hi ha qui es queda amb la retòrica i el simbolisme, i hi ha qui diu que no estem preparats per la confrontació. Per nosaltres, la confrontació és desgastar l'Estat, generar els paràmetres de l'acció civil no violenta, la no-cooperació econòmica amb l'Íbex-35, generar mobilització permanent de denúncia pels nostres drets. Confrontació també és que hi hagi moments de negociació política i de diàleg. El desgast de l'ocupació espanyola també implica generar marcs de legitimitat republicana paral·lels que permetin avançar en l'objectiu.

"Cal una estratègia conjunta i definir quins riscos s'han d'assumir"

- Què són "marcs de legitimitat republicana paral·lels"?

- Catalunya té comarques on l'independentisme és hegemònic, però s'ha d'acabar d'organitzar. Té comarques amb majoria social de l'independentisme, també. I en cada una d'aquestes situacions, l'independentisme s'ha de poder adaptar i s'ha de dotar d'eines. L'1-O és un punt de confrontació democràtica amb l'Estat. Vam posar urnes, vam exercir un acte d'unilateralitat que va ser democràtic i exemplar, perquè emplaçava a tothom. Dotar-nos d'aquest marc de confrontació d'unilateralitat en la defensa del dret a votar el teu futur, això és confrontació que ens avala a escala internacional i per sumar més gent. Però insisteixo: no s'està posant sobre la taula per part de tots els actors què vol dir confrontació.

- Entenc que cal tornar a situar el debat en el dret a votar?

- No. Un octubre del 2017 no el tornarem a fer. Res és igual. Ara bé, tampoc hem de mitificar què va passar l'octubre de 2017 com una cosa intocable. Estem en una situació que la cosa va per llarg, però molta gent no ho vol escoltar. La confrontació ha de generar tot un cicle de desgast a l'Estat que ens porti a una sèrie d'escenaris que ens permetin acumular força i desgastar l'ocupació espanyola. Cal un altre referèndum unilateral? Un referèndum acordat? Primer ens hem de dotar d'una estratègia compartida de confrontació i decidir quines eines de desgast hem de crear, i després parlem si un referèndum o una negociació són els moments que culminen o ajuden a avançar en la confrontació. No som partidaris de convertir l'exercici d'un referèndum com un dogma de fe, ara toca culminar un procés d'autodeterminació que ha de penjar de l'1-O. No podem generar ni un referèndum unilateral ni un referèndum pactat si abans no definim tots junts què vol dir confrontació.

Guillem Fuster. Foto: Yvelisse Teixeira

- Plantegen la creació d'un "espai polític republicà". Què vol dir i com es fa?

- En el procés de confrontació hi ha diverses eines que s'han de treballar. Hi ha d'haver un espai polític republicà que representi la coordinació estratègica, que tingui un seguit de punts mínims -més enllà dels processos electorals- i que sumi tots els independentistes. Això no és una candidatura unitària, sinó espais de debat permanent al moviment republicà per parlar de com fer la confrontació, com definir aquestes eines, com ha de ser la república catalana independent... Ara tenim també una crisi econòmica espectacular derivada de la pandèmia. Quina resposta social donem això? Ho farem només amb les institucions autonòmiques? Creiem que cal vertebrar un seguit d'estructures que ens permetin treballar per superar això.

"La Generalitat ja no podrà estar més a l'avantguarda d'un procés de ruptura"

- I en tot aquest procés, quin paper hi té la Generalitat?

- La Generalitat és una institució autonòmica que a partir del 155 ja no és com era abans i anirà rebent més atacs. La Generalitat ja no podrà estar més a l'avantguarda d'un procés de ruptura, perquè s'ha demostrat inviable. Però també està clar que les majories independentistes a les institucions han de continuar de manera permanent, per demostrar que som més i perquè hem de demostrar que els independentistes poden gestionar. La Generalitat ha de ser la millor

administració possible dins les seves limitacions, no podem demanar-li que sigui un agent de confrontació. Creiem que les conselleries poden tocar les costures de l'Estat implementant lleis que ens permetin avançar en tots els àmbits, però haurem de desobeir *de facto* i implementar-ho quan la justícia espanyola ho suspengui? Haurem de pensar quina és la millor manera perquè no es desmunti la poca estructura que tenim, però també plantar cara a l'Estat.

- I el Parlament?

- El Parlament és una peça clau pels debats que s'hi facin. S'ha de facilitar el debat al marge del que vulgui l'Estat, s'ha de poder parlar de la monarquia, de l'autodeterminació i de lleis socials. I aquí sí que hem d'assumir que es pot plantar cara a l'Estat. També ha de jugar un paper com a cordó sanitari amb la dreta extrema i l'extrema dreta. Però la pota més important per nosaltres és l'organització al carrer: sense el carrer no hi ha ni DUI ni negociació amb l'Estat.

- És a dir, treure el màxim suc de la Generalitat autonòmica i desobediències des del Parlament.

- Aquest seria el resum.

- Encara que això impliqui "perdre" gent? Roger Torrent té un procés obert per desobediència i si Laura Borràs desobeeix el TC passarà el mateix. No és perdre efectius?

- Si això s'ha de produir, ha de ser fruit d'una estratègia conjunta en què es posi sobre la taula el nivell de confrontació dels anys vinents. Hem de recosir el moviment i definir què es pot assumir a nivell de carrer i d'institucions, i a partir d'aquí anar avançant. El que no pot ser és que sense estratègia ni res, vinga, la presidenta del Parlament, inhabilitada. O el nano dels CDR, a la presó. Abans s'ha de definir una estratègia conjunta i definir quins riscos s'han d'assumir. I una altra cosa, si realment aquest és un govern republicà, la Generalitat retirarà les acusacions particulars? Això facilitaria la recuperació de la confiança del carrer en les institucions i alleugerir el dolor de molts represaliats. Cal ser coherent i que tothom defineixi què vol dir per ell la confrontació.

Guillem Fuster. Foto: Yvelisse Teixeira

- Diuen que el Consell per la República ha de ser "independent de qualsevol tendència política". Ara no ho és?

- El Consell per la República ha de ser l'eina de direcció estratègica, perquè té un avantatge: tenim un govern a l'exili que, a més, està guanyant totes les batalles jurídiques i polítiques i compte què pot passar en els mesos vinents. Ha de ser l'espai de debat estratègic per fer avançar en aquella confrontació que a l'interior no es pot fer. No diem que ara mateix el Consell sigui d'una determinada tendència, però sí que diem que cap força independentista hi ha de tenir dret a veto. Primer cal definir entre tots què vol dir confrontació, i després direm si el Consell és una eina útil o no ho és. I una altra cosa: l'acusació permanent que el Consell forma part d'un únic espai polític. Si nosaltres haguéssim interpretat això, com a Poble Lliure no hi seríem. I hi ha l'ANC, Òmnium i ERC. De moment ningú no se n'ha retirat.

Nosaltres tenim molt clar que el govern a l'exili i la presidència de Puigdemont és una presidència que ha de ser de tothom qui s'adhereixi al projecte independentista i, per tant, el president Puigdemont ha de ser l'aglutinador de totes les forces independentistes i sobiranistes i dels ciutadans que se sentin identificats amb la lluita que duem a terme. Això vol dir que el Consell i la presidència ha de fer més marcatge en aquest sentit i desmarcatge de determinats espais polítics? Sí. Perquè és el govern a l'exili de tothom i perquè ningú ha de tenir dret a veto. L'aprofundiment del Consell en aquest sentit és el que ha de marcar que no tingui cap tendència política i que tothom s'hi senti representat per igual. Ha de ser un estat major, com el de l'octubre de 2017, i que pot ser a cara descoberta. Pot jugar aquest paper.

"Ni l'ANC, ni Òmnium, ni ERC han marxat del Consell"

per la República"

- És compatible que Puigdemont sigui el president del Consell i d'aquest "govern a l'exili de tothom" i alhora sigui president de Junts?

- Això li hauria de preguntar a ell. La clarificació l'han de fer ells. Si li responc com a Poble Lliure, nosaltres creiem que no és compatible. Ara bé, no hem deixat el Consell. Creiem en la potencialitat de l'entitat. S'ha de fer entendre que Puigdemont, Comín i Ponsatí quan van per Europa no són els eurodiputats de Junts, són l'exili català, i darrere hi va el Consell. Això que es veu a fora, també s'ha de veure i clarificar a l'interior.

- A l'exterior Puigdemont és l'exili català, però a l'interior es presenta a eleccions amb Junts i competeix contra ERC i CUP. Això no dificulta que la CUP s'integri al Consell o que ERC s'hi impliqui més?

- De moment això no ha estat un impediment per parlar de la reformulació del Consell. La clarificació s'ha de fer per aquesta banda. Ara bé, per part d'ERC, això que es parli d'una taula de diàleg per resoldre el conflicte on hi hagi d'anar el president del partit [Oriol Junqueras], potser també s'hauria de clarificar. Vull remarcar que es parla moltes vegades de dues estratègies diferents i nosaltres tenim la sensació que entre ERC i Junts no hi ha tantes diferències, i s'ha evidenciat molt bé en les declaracions de Junqueras i Sánchez en els últims dies.

- Cap dels dos està aplicant la unilateralitat.

- Això ho ha dit vostè.

Guillem Fuster. Foto: Yvelisse Teixeira

- Assemblea de Càrrecs Electes. No ha acabat de funcionar aquesta eina.

- No ha acabat de funcionar, però insisteixo: l'hem definida com tocava? N'hem marcat els paràmetres? L'hem col·locat com una de les eines imprescindibles del món municipal per iniciar el procés de ruptura? Li hem marcat els objectius més enllà de reunir-la un cop al Palau de Congressos? La direcció de l'independentisme, tota, ens quedem en una retòrica i un simbolisme que mata aquestes eines que són potents. Ara és l'oportunitat per poder redefinir tot això. L'Assemblea de Càrrecs Electes, igual que el Consell, és estratègica.

Reunir tot el món municipal, tota la representació del Parlament de les forces independentistes i qui s'hi vulgui sumar per tal de generar un poder alternatiu, una institucionalitat pròpia que pugui gestionar des de l'Ajuntament al marge de les empreses de l'Íbex, o l'adhesió a una maquinària fiscal per reforçar la Generalitat a l'hora de recaptar impostos, o per dotar les entitats municipals d'un marc propi i aliè de què ens imposa l'Estat. Això és clau, però s'ha de posar sobre la taula per què no ha engegat bé. Potser el que toca no és canviar les eines sinó canviar certs lideratges que, entre si i sense voler-ho, es veten perquè aquestes estructures avancin.

"Com a Poble Lliure, creiem que no és compatible que Puigdemont sigui president de Junts i del Consell"

- Canviar els lideratges dels principals partits?

- Insisteixo amb el que li deia al principi. Hi ha gent que ha fet molt i ha arribat molt lluny, venint de l'espai polític d'on venia. Ara el que toca és fer un replantejament general, d'estratègia, de confrontació i de lideratges. I a partir d'aquí definir quin paper ha de jugar cadascú perquè les eines avancin i quines són les millors persones que el poden jugar.

- Proposen també un Congrés Nacional del Poble Català.

- El país necessita una batzegada i el moviment independentista, el primer. El Congrés Nacional del Poble Català agafa diversos referents històrics, un d'ells el Congrés de Cultura Catalana. Allà es varen trobar tots i van decidir que es podia iniciar una mena de procés constituent per treballar la Catalunya del futur. Fem un Congrés Nacional del Poble Català, assumint els canvis, assumint que estem en un escenari de ruptura i amb molta gent que als anys 70 no hi eren, i trobem-nos allà com a fòrum cívic. I això també permet que el conjunt dels Països Catalans hi siguin representants. I allà debatem com volem començar a treballar al nostre municipi, a l'exterior. Decidir i aplicar. Plantegem aquest Congrés com un acte d'empoderament cívic i republicà d'adhesió a la lluita democràtica per la independència a partir d'un element constituent i propositiu. No és una nova direcció política ni entra en contradicció amb l'Assemblea de Càrrecs Electes ni amb el Consell.

- Es va fer una DUI sense control del territori ni control dels recursos estratègics. Com es controla el territori? I durant quant temps s'ha de "controlar" fins que passa a ser el "teu" territori?

- Aquest és un dels debats que s'han mitificat. Hi ha molts elements que han de facilitar el control del territori. Que una comarca determinada quedi alliberada d'empreses de l'Íbex forma part del control del territori. Que una comarca on la majoria d'ajuntaments siguin independentistes, també. I que això vagi complementat amb unes organitzacions populars que posin fre al carrer -i és així- a les provocacions parapolicials i feixistes de manera organitzada,

forma part també del control del territori. Aquestes tres potes són l'element clau del control del territori, i s'ha de fer durable. Aquest és el repte. De l'1 al 3 d'octubre es va controlar el territori. L'ocupació espanyola va perdre. Però ara ho hem de fer durable, i que afecti a més parts de la vida del conjunt de la ciutadania.

Guillem Fuster. Foto: Yvelisse Teixeira

- Organitzacions populars que posin fre al carrer a les provocacions parapolicials i feixistes de manera organitzada. A què es refereix?

- Això vol dir que hem de ser realistes. Nosaltres interpretem que hi ha una ofensiva de l'estat espanyol a tots els nivells per fer-nos desaparèixer com a poble. Ara això sonarà exagerat, però a la que poden atacar la llengua, la pressió econòmica i social també es constant -recordi les pujades de la factura elèctrica-, la desaparició de competències de la Generalitat... Siguem realistes: la reparació de grups feixistes i parapolicials des de l'octubre de 2017 amb agressions constants i de tota mena contra l'independentisme necessita una resposta.

Sonarà dur, però l'autodefensa s'ha de començar a organitzar. La gent ha de tenir dret a defensar-se d'aquests atacs quan el marc legal és injust. Això passa per una defensa jurídica dels represaliats, també per l'autodefensa davant de les agressions de tota mena, i per dotar-nos d'un seguit de mecanismes d'intel·ligència i contra intel·ligència que ens donin la visió que qui ens ataca és un estat i nosaltres hem d'actuar com a protoestat i amb sentit d'estat. Ho diu la frase del llibret, o comencem a treballar tots aquests aspectes, o començarem a viure moments de terror que tindrem tanta por que no tindrem la potència per sortir al carrer i continuar el procés que hem engegat.

- Aleshores el procés de ruptura no serà pacífic.

- En la reacció del moviment independentista a partir de l'acció civil no violenta sempre hi haurà aquesta línia de confrontació democràtica i no violenta. No és el procés pacífic, sinó el moviment independentista que és no-violent. L'Estat sempre ha estat violent i ha reaccionat d'aquesta manera contra nosaltres. Recordi l'1-O, les reaccions de la sentència... Tenim dret a la defensa davant d'això? Sí. No farem mai una crida a la violència, mai. Però sí que direm "compte". Qui tenim davant no és el Regne Unit quan se'ns parla de la via escocesa, sinó un estat espanyol que històricament ha demostrat com actua per tal de manllevar-nos els drets bàsics nacionals i polítics. Tenim dret a defensar-nos, dreta a denunciar-nos, i adaptar en cada moment les formes de lluita més adequades per evitar que guanyin.

"Una majoria de l'independentisme ha oblidat la llengua"

- Parlem de la llengua. L'independentisme ha oblidat aquest camp?

- Hi ha una majoria de l'independentisme que sí i ho ha fet d'una manera barroera i fins i tot prepolítica. Un dels factors de suma al projecte nacional -no a l'independentisme, sinó al projecte nacional- ha estat la immersió lingüística, la no renúncia de la llengua en l'àmbit municipal, per part de moltes entitats de persones novingudes... I de cop i volta, un dels factors que suma més gent al projecte, l'amaguem? Per evitar quin conflicte? A Catalunya mai no hi ha hagut conflicte lingüístic, qui l'ha alimentat han estat elements que han estat operacions d'estat, com Ciutadans. Per no combatre-ho amb la llengua i reforçar-la i defensar-la, hem anat enrere. Ens ha fet por enfrontar-nos-hi en aquest sentit. Tenim un problema molt greu. Hem perdut en els últims 10 anys un 10% de parlants. I en el conjunt dels Països Catalans, un 32%. És preocupant, perquè quan fas desaparèixer la llengua també desapareix la nostra identitat com a poble. Per què no s'està tornant a alimentar la llengua com a eina de cohesió social? Cal una política de recuperació de la llengua a tots els nivells de caràcter estratègic i prioritari. No hi podem renunciar, si renunciem a la llengua podem desaparèixer com a poble.

- Els indults són un regal enverinat per a l'independentisme?

- La direcció política d'un moviment d'alliberament nacional no pot estar a la presó. En el moment que això passa, la lectura que fa de l'entorn i les possibles negociacions amb l'Estat són parcials, la situació personal afecta i les decisions a nivell personal afecten el conjunt del moviment. Considerem que són un regal enverinat, però tampoc direm que no s'acceptin ni tampoc repartirem carnets de traïdor. És molt important insistir que la direcció política no pot estar a la presó.

"La direcció política del procés no pot estar a la presó"

- Han tingut massa protagonisme els presos a l'hora de prendre decisions en aquest últims tres anys i mig?

- Han tingut un paper massa important, massa. Per mi, com a independentista i d'esquerres i combatiu, decidir el dibuix d'un govern autonòmic amb negociacions a dins d'una presó en què l'Estat et té com a ostatge, això és nefast pel conjunt del moviment. La direcció no pot ser a la presó, bàsicament perquè l'Estat et té allà on vol. I això vol dir que et té en una situació personal complicadíssima i que tindràs una visió de la realitat parcial. Aquí hem tingut un greu problema en aquests anys.

